

A klasszikus és az afrikai sertéspestis járványügyi helyzete

2014. március 25.

A hazai vadegészségügy aktuális kérdései
konferencia

Dr. Földi Zsolt
szakmai főtanácsadó

NÉBIH ÁÁI

KSP esetek vaddisznóban Nógrád megyében és Pest megye meghatározott részén

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Nógrád megyében az első esetek **2007 január 22-én** került megállapításra
- Pest megye meghatározott részében az első esetet **2007 december 10-én** erősítették meg (nem sokkal azután, hogy döntés született arról, hogy ez terület a sertéspestissel fertőzött terület része lesz).
- Összesen **268 eset** került megállapításra vaddisznóban, **120 Nógrád** megyében és **148 Pest** megye meghatározott részében
- Utolsó eset megállapítása: Pest megyében, **2009. október 30-án** (Nógrád: **2009. február 23.**)

A KSP-vel fertőzött terület változásai 1.

- **2007. január 25.** - A Nemzeti KSP Szakértői Csoport határozata alapján Nógrád megye teljes területe KSP-vel fertőzött terület lett.
- **2007. november 5.** - A Nemzeti KSP Szakértői Csoport határozatát követően Pest megye meghatározott területe KSP-vel fertőzött területté vált.
- **2008. június 25.** - A Nemzeti KSP Szakértői Csoport határozatát követően Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Heves megye meghatározott területe is KSP-vel fertőzött területté vált, surveillance zóna kerültrehozásra a fertőzött terület körül.

A KSP-vel fertőzött terület változásai 2.

- **2011. június 22.** Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Heves megye meghatározott területén feloldásra kerültek a KSP-vel fertőzött területre vonatkozó intézkedések. 2012. február 29-ig e területek surveillance zónának minősültek, míg a korábbi surveillance zóna feloldásra került.
- **2012. november 5.** – Nógrád megye teljes területén feloldásra kerültek a KSP-vel fertőzött területre vonatkozó intézkedések (2012/666/EU bizottsági végrehajtási határozat). Nógrád megye 2013. február 28-ig surveillance zónának minősült.
- **2013. június 14.** – Pest megyében a fertőzött terület – és ezzel egyidejűleg a surveillance zóna is – feloldásra került (2013/274/EU bizottsági végrehajtási határozat). **Ettől kezdve az egész ország KSP mentesnek minősül!**

A KSP surveillance program vaddisznókban 1.

- Az jelenlegi célzott **surveillance program a 2002/106/EK határozattal** kiadott **KSP Diagnosztikai Kézikönyv IV. fejezete H) pontjában leírt alapelvek** figyelembevételével került kidolgozásra még 2005-ben.
- Szemben az 1997 és 2004 között alkalmazott virológiai vizsgálattal **elsődleges vizsgálati eljárásként a szerológiai vizsgálatot** (ellenanyag-ELISA) került meghatározásra, mert tovább képes kimutatni a fertőzöttséget a virológiai vizsgálatnál, olcsóbb is annál, továbbá a diagnosztikai kézikönyv is ezt ajánlja.
- Ugyanakkor a vérminta mellett – **szeropozitivitás vagy vizsgálatra alkalmatlan vérminta** esetére – **mandula minta** vételét is előírtuk **virológiai vizsgálat céljára**.

A KSP surveillance program vaddisznókban 2.

- **A minimális mintaszám meghatározásánál** minden megye esetében a **megye becsült vaddisznóállományát, a megye területét és a vaddisznóállomány sűrűségét vettük figyelembe.** Ezen adatok alapján minden megye esetében **meghatároztuk a mintavételi területek számát.**
- A KSP Diagnosztikai Kézikönyv ajánlásának megfelelően minden mintavételi területen úgy határoztuk meg a minimális mintaszámot, hogy az elegendő legyen kimutatni **5%-os szeroprevalenciát 95%-os biztonság mellett.**
- **Ez a gyakorlatban mintavételi területenként 59 mintát jelent.** Ezzel a módszerrel a mintavételi területek és minimális mintaszám szorzataként –megkapjuk minden megye esetében a minimális mintaszámot.
- **A 2005-ben meghatározott minimális mintaszám sokáig változatlan volt,** csak a 2011/2012 vadászati évre vonatkozó programmal módosult először. **A minimális mintaszám növekedésének a becsült vaddisznók létszámának jelentős növekedése volt az oka.**

A KSP surveillance program vaddisznókban 3.

- A **NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatósága** (továbbiakban: **ÁDI**) végzi a vizsgálatokat. A szerológiai (ellenanyag-ELISA) vizsgálatot minden arra alkalmas vérmintából elvégzik. A **szerológiai vizsgálatokat az ÁDI mindhárom telephelyén végzik, azaz Budapesten (Nemzeti Referencia Laboratórium, NRL), Debrecenben és Kaposváron.**
- A **virológiai vizsgálatokat (PCR) csak az NRL** és nem minden esetben végeznek: csak **szerológiai vizsgálatra alkalmatlan** minták, illetve **pozitív (kétes) szerológiai eredmény** esetén történik meg automatikusan.
- Az **NRL minden szeropozitív eredmény esetén (vírus neutralizációs) VN** próbát is végez a KSP kizárása érdekében.
- A KSP-re **szeropozitív vaddisznó kilövését követően** a 80075/2005. számú utasítás 11. pontjában **előírt további virológiai vizsgálatokat** a szeropozitív egyed **kilövésének helye szerint illetékes Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóságnak** (a továbbiakban: **ÉBÁI**) a vizsgálati megrendelőben **kell kérnie az ÁDI-tól.**

KSP eredmények 2013/2014. vadászati év

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Min. mintaszám	Összes szerológia(Ab-ELISA)	Szero-pozitív*	Összes PCR	PCR negatív
Baranya	1298	1337	0	3	3
Bács-K	767	843	0	4	4
Békés	116	67	0	1	1
Borsod-A-Z	1121	1033	0	2	2
Csongrád	58	46	0	4	4
Fejér	1239	1402	0	12	12
Győr-M-S	1003	843	0	22	22

*Azok az Ab-ELISA pozitív egyedek, ahol a vírus neutralizációs vizsgálat alapján biztosan nincs fals pozitív eredmény vagy más Pestivírussal keresztreakció

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

KSP eredmények 2013/2014. vadászati év

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Min. mintaszám	Összes szerológia(Ab-ELISA)	Szero- pozitív*	Összes PCR	PCR negatív
Hajdú-B	413	468	0	1	1
Heves	738	672	0	4	4
Jász-N-K	29	45	0	0	0
Komárom-E	885	860	0	8	8
Nógrád	767	812	0	79	79
Pest	Mentes:472 v.fert.: 339	1855	8	1274	1274
Somogy	1829	1421	0	7	7

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal

*Azok az Ab-ELISA pozitív egyedek, ahol a vírus neutralizációs vizsgálat alapján biztosan nincs fals pozitív eredmény vagy más Pestivírussal keresztreakció

KSP eredmények 2013/2014. vadászati év

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Min. mintaszám	Összes Ab-ELISA	Szero-pozitív*	Összes PCR	PCR negatív
Szabolcs-Sz-B	590	648	0	17	17
Tolna	1121	707	0	6	6
Vas	767	802	0	1	1
Veszprém	1475	1390	0	10	10
Zala	1062	1048	0	0	0
Mindösszes	15750 / 16089	16299	8	1457	1457

*Azok az Ab-ELISA pozitív egyedek, ahol a vírus neutralizációs vizsgálat alapján biztosan nincs falszpozitív eredmény vagy más Pestivírussal keresztreakció

- Hazánk és a szomszédos országok KSP járványügyi helyzetében bekövetkezett jelentős javulásra figyelemmel úgy döntöttünk a EU társfinanszírozásra benyújtandó program összeállításakor, hogy a **2014/2015. vadászati évben csökkenthetjük a minimális mintaszámot.**
- **Az alapelveken nem változtattunk, csak a mintavételi területeket meghatározásának módját módosítottuk úgy, hogy azok száma csökkenjen**

KSP minimális mintaszámok - 2014/2015. vadászati év

Megye	Vaddisznók becsült száma	Vaddisznó szám/200km ²	Mintavételi területek száma	Minimális mintaszám
Baranya	9333	478,65	12,0	746
Bács-K	6087	168,51	8,0	453
Békés	2027	80,04	2,5	110
Borsod-A-Z	8783	279,20	11,0	649
Csongrád	994	54,11	1,25	36
Fejér	7148	371,11	9,0	531
Győr-M-S	6809	364,87	9,0	531

KSP minimális mintaszámok - 2014/2015. vadászati év 2.

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Vaddisznók becsült száma	Vaddisznó szám/200km ²	Mintavételi területek száma	Minimális mintaszám
Hajdú-B	3702	132,99	5,0	257
Heves	5579	340,65	7,0	413
Jász-N-K	1036	43,21	1,25	15
Komárom-E	6036	622,10	8,0	531
Nógrád	5158	467,35	6,0	392
Pest	8667	333,35	11,0	649
Somogy	12351	475,97	15,0	923

KSP minimális mintaszámok - 2014/2015. vadászati év 3.

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Vaddisznók becsült száma	Vaddisznó szám/200km ²	Mintavételi területek száma	Minimális mintaszám
Szabolcs-Sz-B	4441	176,28	6,0	335
Tolna	7688	411,68	10,0	609
Vas	5065	350,18	6,0	354
Veszprém	9445	497,23	12,0	746
Zala	7687	489,41	10,0	628
Mindösszesen	118036	293,18	150,0	8908

ASP európai járványügyi helyzet 2012

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Ország	Kitörés	Fogékony állatok	Eset	Elhullott	Leölt állatok
Oroszország	302	69101 *	1150	796	68284
		375 **	115	100	168
Ukrajna	1	5 *	3	3	2

* = házisertés / ** = vaddisznó

ASP európai járványügyi helyzet 2013

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Ország	Kitörés	Fogékony állatok	Eset	Elhullott	Leölt állatok
Oroszország	302	3876 *	436	312	325 + 1380 (v)
		211 **	32	24	3+5(v)
Fehéroroszország	2	20627 *	27	22	20605

* = házisertés / ** = vaddisznó / (v) = vágás

ASP európai járványügyi helyzet 2014

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Ország	Kitörés	Fogékony állatok	Eset	Elhullott	Leölt állatok
Oroszország	7	57248 *	390	373	143
		10 **	10	0	3
Ukrajna	2	26*	5	5	0
		... **	1	1	0
Litvánia	2	2**	2	0	2
Lengyelország	2	... **	2	2	0
Fehéroroszország

* = házisertés / ** = vaddisznó / ... = nincsenek pontos adatok

Az európai ASP járványügyi helyzet következményei

- Az előző táblázatokból megállapítható, hogy a **járványügyi helyzet Európában az elmúlt valamivel több mint 2 évben folyamatosan romlott.**
- Éppen ezért nagyon fontos hogy minden lehetséges intézkedést megtegyünk a betegség behurcolásának megelőzésére, illetve ha mégis behurcolásra kerülne arra, hogy minél hatékonyabb intézkedéseket legyünk képesek tenni a betegség megfékezésére.

Az ASP elleni védekezés elemei

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Megfelelő jogszabályi háttér
- Készenléti Terv
- Szimulációs gyakorlat és képzés
- Intézkedések a betegség behurcolásának megelőzésére
- Passzív surveillance
- Aktív surveillance

Jogszabályi háttér

Az ASP megelőzésére és leküzdésére vonatkozó felhatalmazást a következő jogszabályok tartalmazzák:

- az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény (továbbiakban: törvény), továbbá a törvény végrehajtási rendeletei, így különösen;
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatalról szóló 22/2012. (II. 29.) Kormány rendelet;
- a fővárosi és megyei kormányhivatalok mezőgazdasági szakigazgatási szerveinek kijelöléséről szóló 328/2010.(XII.27.) Kormány rendelet;
- az állatbetegség bejelentésének rendjéről szóló 113/2008.(VIII.30.) FVM rendelet;
- az egyes állat-járványügyi intézkedésekről és az azokkal összefüggő állami kártalanításról szóló 74/2013. (VIII. 30.) VM rendelet;
- **az Afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003.(VIII.22.) FVM rendelet (továbbiakban: ASP rendelet);**
- a **Bizottság 2003/422/EK határozata az afrikai sertéspestis diagnosztikai kézikönyvének jóváhagyásáról** (továbbiakban: Afrikai Sertéspestis Diagnosztikai Kézikönyv).

ASP Készenléti Terv

- Az országos készenléti terv az afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló 98/2003. (VIII.22.) FVM rendelet 20. §-a alapján készült dokumentum. (A miniszteri rendelet a Tanács 2002/60/EK irányelvével összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.)
- Az Országos Készenléti terv jelentősen módosításra került a 2013. szeptember 30-i kiadással, amelyet azóta néhány helyen további pontosításra került (ún. 1.1.verzió)
- A Készenléti Terv 16. fejezetből és VI. mellékletből áll. A legfontosabb melléklet az **Szolgálati Szabályzat**, amely egy részletes útmutató a betegség leküzdésére.
- Az országos készenléti terv alapján minden megyének megyei készenléti tervet kell összeállítania!

Szimulációs gyakorlat és képzés

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- Az afrikai sertéspestis elleni védekezésről szóló **98/2003. (VIII. 22.) FVM rendelet VI. melléklete h) pontjában** meghatározott követelményeknek megfelelően az **Országos Afrikai Sertéspestis Készenléti Terv** előírja, hogy **rendszeresen kell képzést és szimulációs gyakorlatot** tartani. (A hazai rendelkezések a **Tanács 2002/60/EK** irányelvének előírásain alapulnak.)
- A képzés és a szimulációs gyakorlat nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az afrikai sertéspestis kitörése esetén a betegség a lehetséges legrövidebb időn belül megállapításra kerüljön és így a leküzdést szolgáló intézkedések meghozzák a várt eredményt.
- Éppen ezért **2013. október 16-18. között Országos ASP Szimulációs Gyakorlatra** került sor Hajdú-Bihar megyében és **2014. március 5-én** neves spanyol professzor - **Prof. Dr. Sanchez-Vizcaino úr** - meghívásával országos képzésre került sor Budapesten.
- A sertéstartók és vadászatra jogosultak részére **rövid ismertetőt** készítettünk a betegségről, amelyet a jelenlévők ma megkapnak.

A szimulációs gyakorlat lebonyolításának módja

- Az állami állategészségügyi és élelmiszerellenőrző szolgálat legfelső vezetésének döntése szerint **valós idejű (real time) szimulációs gyakorlatot** kellett szervezni.
- A kitöréssel érintett megyében **szimulációs gyakorlat résztvevői a gyakorlatban végrehajtották azokat az igazgatási intézkedéseket, amelyeket egy ASP kitörést megállapítását követő néhány órán – illetve néhány napon belül – végre kell hajtani a vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében.**
- A gyakorlat során felállításra került a **Helyi Járványvédelmi Központ (HJK), állatleölésre, diagnosztikai mintavételre, valamint a összeírásra és klinikai vizsgálatra is sor került.** Ezen felül a rendőrséggel közösen - elsősorban az állat-, sertéshús- vagy takarmányszállító – **gépjárművek szűrőpróba szerű megállítására** és ellenőrzésére is megtörtént.
- Az előbbieken túl – ahogy az egy valós helyzetben is történne – az **Országos Járványvédelmi Központ (OJK)** is felállításra került, elvégezve mindazokat a feladatokat, amelyeket egy valós járványhelyzet első napjaiban is tenne.

Intézkedések a betegség behurcolásának megelőzésére

- Az Európai Unió területén a Nemzetközi Állatjárványügyi Hivatal (OIE) korábbi A-listás betegségei esetében (kivéve a Newcastle betegséget) **vakcinázási tilalom van, de súlyos járványhelyzetben vészvakcinázásra lehetőség van.**
- Az afrikai sertéspestis esetében azonban vakcina nem áll rendelkezésre vészhelyzet esetére sem.
- Éppen ezért **védekezés egyetlen lehetséges módja a betegség behurcolásának megelőzése, illetve járvány kitörés esetén a betegség mielőbbi felismerésére és a góc gyors felszámolása, az összes fertőzött és fertőzöttségre gyanús állat leölése és ártalmatlanítása útján.**

A betegség megelőzésének eszközei

- **Államközi szerződések és EU rendelkezések biztosítják, hogy fertőzött területről állat, állati termék, ragályközvetítő anyag nem hozható be,**
- **Az állati eredetű melléktermékekre vonatkozó rendelkezések szerint a nemzetközi forgalomban keletkezett (pl. repülőtéri) élelmiszer hulladék, 1. kategóriájú melléktermékként való - elsősorban elégetés útján – való ártalmatlanítása (1069/2009/EK, 45/2012. (V.8.) VM rendelet)**
- **Élelmiszer hulladék („konyhai hulladék/moslék)” etetése sertésekkel (és egyéb élelmiszertermelő állatokkal) tilos (75/2002. (VIII.16.) FVM rendelet, 999/2001/EK rendelet)**
- **Idegen állományból származó állatok karanténoszási kötelezettsége,**
- **Sertéstartó telepek általános járványvédelme,**
- **Állattartó telepek folyamatos állatorvosi felügyelete**
- **Forgalomba hozott sertések egyedi megjelölése, sertés szállítólevél kötelezettség,**
- **Vágóhidak, vásárterek, gyűjtőtelepek állatorvosi felügyelete,**

Járványügyi intézkedések a határállomásokon

- A betegségnek az előbb említett országokban történő megjelenésével párhuzamosan a **NÉBIH Állategészségügyi és Állatvédelmi Igazgatósága utasította az állategészségügyi határállomásokat, illetve tájékoztatta a hazai fuvarozók érdekvédelmi szövetségét, valamint a személyes poggyász ellenőrzésében érintett vámszolgálat közreműködését kérte.**
- A megkeresések eredményeként a vámszolgálat szigorított poggyászellenőrzést rendelt el. A határokon a személyes poggyászokban található hús és tejtermékeket már korábbi jogszabályi kötelezés alapján is elkobozták, melyek ártalmatlanításra (elégetésre) kerültek.

Járványügyi intézkedések a határállomásokon 2.

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

- A záhonyi magyar-ukrán határkirendeltségen nem csak a 2013/426/EU határozattal ASP tekintetében érintett harmadik országokból (Oroszország, Fehéroroszország), hanem **az összes külföldről belépő/ üresen visszatérő élőállat szállító jármű ellenőrzését** elvégzik.
- Jelenleg a közvetlen szomszédos harmadik országok közül csak **Ukrajnának Magyarországtól távoli területe érintett. Február végén elrendelésre került az Ukrajnából Magyarországra belépő valamennyi tehergépkocsi fertőtlenítése. Ezen felül valamennyi egyéb jármű (személygépkocsi, busz, stb.) csak a felállításra kerülő kerékfertőtlenítő pontokon át léphetnek be az ország területére.**

Passzív surveillance rendszer

- Minden bejelentési kötelezettség alá tartozó állatbetegség – így az afrikai sertéspestis - esetén **a betegségre gyanút keltő klinikai tüneteket mutató állatok hatóságunknak történő bejelentésén alapuló passzív surveillance rendszer működik.**
- Afrikai sertéspestis gyanúja eddig még nem fordult elő hazánkban, de **2011. óta a NÉBIH Állategészségügyi Diagnosztikai Igazgatósága minden KSP gyanús sertés esetén az ASP kizárására is végez virológiai (PCR) vizsgálatokat.**
- Ezen felül **ettől az időponttól kezdve az egyéb okból beküldött elhullott sertésekből vagy vaddisznókból is végeznek vizsgálatokat mind klasszikus, mind afrikai sertéspestisre. Eddig minden vizsgálat negatív eredményre vezetett .**

Passzív surveillance rendszer 2.

- **A Nemzeti Klasszikus és Afrikai sertéspesti Szakértői csoport 2014. február 12-én tartott ülésén egyetértett az eddigi eljárással és támogatta annak folytatást.** Ennek megfelelően és figyelemmel a Lengyelországban és Litvániában megállapított ASP esetekre a következő intézkedések is elrendelésre kerültek:
 - **A Lengyelországból és Litvániából származó azonnali vágásra vagy továbbtartásra szánt sertésszállítmányok esetében az úti hullákból az ASP, illetve KSP kizárására** akkor is törtéjen minden esetben mintaküldés virológiai vizsgálat céljára, ha e két betegség egyikének sem merül fel a gyanúja.
 - **Fel kell hívni a szolgáltató állatorvosok figyelmét, hogy virológiai vizsgálat céljából a hazai sertésállományok esetén is indokolt a korábbi évekhez képest többször mintát venni a KSP-re, illetve ASP-re gyanúsnak ugyan nem minősülő, de elhullott sertésekből e két betegség kizárására céljából, különös tekintettel a hirtelen bekövetkezett elhullásokra.**

Passzív surveillance rendszer – PCR eredmények

Év	Házisertés		Vaddisznó	
	Összes	Negatív	Összes	Negatív
2011	14	14	2	2
2012	50	50	7	7
2013	16	16	14	14
2014*	88	88	9	9

*2014. március elején elvégzett vizsgálatokkal bezárólag

Célzott (aktív) surveillance rendszer

- Afrikai sertéspestis esetében **2014. január végén indult meg az aktív surveillance program a az esetleges behurcolás szempontjából legnagyobb veszélynek kitett Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében.**
- A Nemzeti Klasszikus és Afrikai Sertéspestis Szakértői Csoport a járványügyi helyzet mérlegelést követően úgy döntött, hogy ezt a programot Borsod-Abaúj-Zemplén és Hajdú-Bihar megyére is indokolt kiterjeszteni a **2014/2015. vadászati évtől.**
- Figyelemmel a járványügyi helyzet ismételt elemzésére és hazánk kereskedelmi érdekeire meg kívánjuk indítani **az ASP célzott surveillance programot az ország többi megyéje esetében is.**
- Minden megye esetében a KSP célzott surveillance program során beküldött mintákból kerül végrehajtásra az ASP vizsgálat is, azzal a különbségben, hogy az ASP program során automatikusan történik **virológiai (PCR) vizsgálat is. A három kiemelt megye esetében ASP minimális mintaszám megegyezik a KSP minimális mintaszámmal. A többi megye esetében azonban az ASP vizsgálatok csak addig folytatódnak, amíg el nem érjük a KSP minimális mintaszám 40%-át.**

ASP aktív surveillance 2014*

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

Megye	Összes Ab-ELISA	Ab-ELISA negatív	Összes PCR	PCR negatív
Borsod-A-Z	4	4	4	4
Hajdú-B	4	4	4	4
Szabolcs-Sz-B	242	242	157	157
Mindösszesen	250	250	165	165

*2014. március elején elvégzett vizsgálatokkal bezárólag

n é b i h
Termőföldtől az asztalig

***Köszönöm a megtisztelő
figyelmet!***

